movements and tendencies, bring the Ukrainian professional music culture to the European art environment, as well as globally achieve artistic heights, popularizing music culture, including the art of her nation.

Key words: Solomiya Krushelnytska, opera singer, Ukrainian professional musical and theatrical art, Lviv school.

UDC 782.071.2(477) Крушельницька

SOLOMIYA KRUSHELNYTSKA'S CONTRIBTUION TO UKRAINIAN AND WORLD MUSICAL AND THEATRICAL ART

Turchak Lesia – Candidate of Art Criticism, Assistant Professor,
Kyiv National University of Culture and Arts

The purpose of this article is establish Solomiya Krushelnytska's contribution to the Ukrainian and world musical and theatrical culture.

The research *methodology* consists of a range of *methods:* historical, biographical, theoretical. The abovementioned methodological approach allows studying historical data and events in Ukraine, finding out certain biographical facts and analyzing the singer's creative work.

In Ukraine, Solomiya Krushelnytska formed as a musician, having obtained vocal education at the Lviv conservatory and made her debut in the Lviv opera house. She had lived for a long period outside her native land, spending a lot of time in Italy and Argentina. Nevertheless, Solomiya Krushelnytska always maintained cultural ties with Ukraine remaining interested in the cultural development of her nation and promoting the Ukrainian culture. She considered it to be her mission which was reflected on her chamber repertoire. She performed the works by Ukrainian composers and Ukrainian songs all her life. She was on the stage in different countries always performing the Ukrainian song.

In 1939, the singer came to Lviv where she had stayed for the rest of her life. Living in the native land was rather hard due to historical, economic and social changes. However, Krushelnytska proved to be a talented pedagogue while working at the Lviv conservatory.

Conclusion. Solomiya Krushelnytska became a famous and prominent personality, her art was marked byartistry and aspiration for professional improvement. The singer managed toconvey the content of the modern stylish opera movements and tendencies, embody in her figure a «breakthrough» of the professional music culture into the European art environment, showing what kind of global artistic heights a Ukrainian woman can achieve.

Key words: Solomiya Krushelnytska, opera singer, Ukrainian professional musical and theatrical art, Lviv school.

Надийшла до редакції 2.10.2021 р.

УДК 78.071.2(477)

МИСТЕЦЬКА СПАДЩИНА ОДАРКИ БАНДРІВСЬКОЇ У ВИКОНАВСЬКІЙ ПРАКТИЦІ

Бобечко Оксана Юріївна – кандидат мистецтвознавства, доцент,
Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка, м. Дрогобич
http://orcid.org/0000-0003-1524-8263
https://doi.org/10.35619/ucpmk.v38i.465
oksanabobechko@ukr.net

Досліджується мистецький доробок яскравої представниці львівської вокальної школи Одарки Бандрівської в контексті його впливу на виконавську діяльність вихованців викладача. Розглядаються її напрацювання щодо: практичних порад досвідченої співачки, висвітлення проблемних питань виконання та інтерпретації низки вокальних композицій, а також особливого ставлення О. Бандрівської до музики українських композиторів. Висвітлюється виконавська діяльність провідних вихованців її класу М. Антоновича, Л. Мацюка, Т. Дідик та М. Процев'ят, котрі продовжили вокальну справу своєї наставниці і стали відомими камерними та оперними виконавцями, а також високопрофесійними вокальними педагогами сучасності, які виховали чимало фахових співаків.

Ключові слова: Одарка Бандрівська, мисткиня, співачка, мистецька діяльність, наукова і виконавська спадщина, вокальне мистецтво.

Постановка проблеми. Серед когорти знакових представників української музичної культури XX ст. чільне місце посідає Дарія Софія Бандрівська (1902–1981 рр.), більш відома під іменем Одарка Бандрівська. Мисткиня, яка стала яскравою репрезентанткою Львівської вокальної школи, вирізняється успішною кар'єрою камерної співачки та піаністки, а також вагомими здобутками на педагогічній ниві вокального мистецтва. Мистецька спадщина О. Бандрівської стала не лише авторитетним надбанням національної вокальної культури, а й джерелом для подальших розвідок. Проте, її дослідження в контексті впливу на формування вихованців співачки й сьогодні залишається актуальним та потребує висвітлення.

Аналіз досліджень та публікацій. Матеріалом для пропонованого дослідження слугують наукові праці О. Бандрівської [1] розвідки О. Дзюби [3], Т. Дідик [4], М. Жишкович [6], Л. Кияновської [7], Я. Михальчишина [9], М. Процев'ят [10], присвячені дослідженню концертно-виконавської та педагогічної

© Бобечко О. Ю., 2021

спадщини мисткині, а також монографічна праця У. Граб [2], публікації О. Ковальової [8] й М. Самотос [11], у яких частково розкривається мистецька діяльність послідовників вокальної справи О. Бандрівської.

Мета статті полягає у висвітленні впливу мистецького доробку О. Бандрівської на виконавську діяльність провідних вихованців її класу, які стали відомими камерними та оперними виконавцями, а також високопрофесійними вокальними педагогами.

Виклад основного матеріалу. Виняткові досягнення у сфері фахового вокального виконавства, якими може пишатися сучасна українська культура, належать львівській вокальній школі. Впродовж багатьох десятиліть її кращі представники передавали свій досвід наступним поколінням митців, «вибудовували фундамент, що зветься «Львівська вокально-педагогічна школа» [6, 295], фундатором якої вважається Валерій Висоцький (1831–1907 рр.). Митець, який 1873 р. розпочав свою викладацьку практику в Консерваторії Галицького Музичного товариства, долучився до становлення високопрофесійних виконавців, що здобули славу не лише в Україні, а й далеко за її межами. З його класу вийшла плеяда видатних українських та польських виконавців-вокалістів. Серед них: О. Мишуга, С. Крушельницька, Я. Королевич-Вайдова, М. Вітошинський, М. Менцинський, М. Левицький, І. Богусс-Геллєрова, М. Гембажевська-Завойська, Є. Гушалевич, Ґ. Ґорський, А. Дідур, Ч. Заремба, Й. Манн, А. Збіржховська, З. Моссочи, Г. Збоїнська-Рушковська, А. Оконський, Ф. Лопатинська, В. Петровичева, Є. Штрассерн, М. Мокшицька, І. Сологуб-Бокконі та багато інших митців-вокалістів, які стали окрасою оперних та камерних сцен, а також продовжили освітню практику свого талановитого наставника.

У контексті розвідки варто згадати, що на початку ХХ ст., поряд із Консерваторією Галицького Музичного товариства, де працював В. Висоцький, опановувати вокальне мистецтво можна було у двох інших навчальних закладах вищого типу, а саме заснованому 1902 р. приватному Музичному інституті А. Нєментовської (від 1931 р. – Львівська музична консерваторія ім. К. Шимановського) та у Вищому Музичному інституті (заснованому в 1903 р., від 1912 р. – ім. М. Лисенка). Педагогами співу тут були: Владислав Баронч, Зоф'я Козловська, Роман Любінецький, Олександра Парахоняк (Любич), Лідія Улуханова, Одарка Бандрівська, Роман Орленко-Прокопович та ін.» [12, 46].

У переліку непересічних особистостей, які були не лише знаними виконавцями, а й вокальними педагогами, є ім'я О. Бандрівської (1902–1981 рр.). Мисткиня стала продовжувачкою вокально-педагогічних традицій В. Висоцького та однією з тих, хто зумів закласти міцні підвалини національного культурно-мистецького життя.

Отримавши фахову освіту як піаністка (навчалася у М. Криницької та проф. Ц. Франка у Відні) і вокалістка (навчалася у С. Козловської та С. Крушельницької), втілюючи на практиці кращі здобутки своїх наставників, О. Бандрівська зробила яскраву виконавську, а відтак і педагогічну кар'єру.

1931 р. співачка отримала запрошення стати викладачкою класу вокалу Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка, а 1940 р. – їй було присвоєно звання доцента кафедри співу і призначено деканом Львівської державної консерваторії ім. М. Лисенка. В той час О. Бандрівська була однією з небагатьох українських митців, які, попри складну соціально-політичну ситуацію залишилися у Львові, уникнувши вимушеного виїзду за кордон. Поряд із Р. Любінецьким, вона продовжила працювати та популяризувати мистецтво співу. Про високий виконавський рівень її тогочасних вихованців свідчить допис в «Українській музиці» за 1939 р., де можна прочитати, що «15 і 19 червня ц. р. учні Музичного інституту з класу Од. Бандрівської і Л. Улуханової виступили у Великій салі Лисенка у спільному оперному вечорі, на якому учні Од. Бандрівської виконали 3-тю дію з опери «Аїда», а учні Л. Улуханової – 1-шу та 2-гу дії з опери «Євген Онегін» [9, 108].

Виховну практику О. Бандрівської можна умовно розділити на дві частини. До однієї, безумовно, слід віднести створення педагогом її науково-методичного доробку, який наповнили теоретичні праці з вокальної педагогіки та виконавства, а до іншої – безпосередньо викладацьку діяльність.

Розглядаючи її теоретичні напрацювання, потрібно відзначити, що всі вони вміщені у посібнику під назвою «О. Бандрівська. Науково-методичні праці, статті, рецензії» [1], який побачив світ 2002 р. У передмові до згаданого видання доктор мистецтвознавства Л. Кияновська дала високу оцінку праці О. Бандрівської, зауваживши, що її спостереження та роздуми «…торкаються найширшого кола проблем сучасної вокалістики… Вражає різносторонність інтересів і ерудиція Бандрівської, її вільне оперування категоріями естетики, історії музики, філософії, психології, фонетики, акустики, прекрасна орієнтація в методиці навчання співу різних шкіл і епох, порівняння її (методики співу) з засадами інструментальних виконавських шкіл, а також: влучність та доречність власних рекомендацій та висновків» [7; 3].

Виняткове місце у виданні посідають праці, що містять співацькі рекомендації та настанови. Вони виявляють прагнення О. Бандрівської до наукового обґрунтування вокального мистецтва. Варто зауважити, що тривалий час основним методом викладання співу був емпірично-інтуїтивний, так

званий «слуховий» метод, який базувався на навчанні з голосу педагога, його досвіді та інтуїції. Така манера притаманна педагогам італійської вокальної школи.

Лише в середині ХХ ст. розпочався процес формування теоретичних основ методики викладання сольного співу. «Перші спроби у цьому напрямі належали Л. Улюхановій та О. Бандрівській, що піднімало вокальну педагогіку на більш високий рівень і свідчило про глибший розвиток професіоналізму у сфері викладацької діяльності» [6; 297] – зауважила дослідниця львівської вокальної школи М. Жишкович. Відзначимо, що адресовані О. Бандрівською виконавцям та колегам «Теоретичні основи правильного співу» (1945 р.), «Нариси по вокальній методиці» (1954 р.) та «Особливості виконання вокально-камерних музичних творів» (1953–1954 рр.), написані надзвичайно фахово та обґрунтовано. Вони можуть бути використані в якості підручника з основ співу, адже містять практичні поради досвідченої співачки, що висвітлюють проблемні питання виконання та інтерпретації низки вокальних композицій.

Особливе ставлення О. Бандрівської до музики українських композиторів простежується в її розвідках: «Анотації до записів на ленті магнітофону солоспівів українських композиторів» (1956 р.) та «Неопубліковані до 1950 років романси М. Лисенка» (1950 р.). Вона вважала камерно-вокальну музику А. Вахнянина, Д. Січинського, В. Матюка, Я. Лопатинського, Я. Степового, С. Людкевича, В. Косенка народним скарбом та культурним надбанням українців. Винятково цінною для співачки була особистість М. Лисенка. Вона зауважила, що його творчість являє для українського народу «незмірно велику заслугу...», а композиторський доробок митця сприяє не лише становленню «свідомих українців», а й багатьох «спеціалістів-вокалістів». «Беззаперечно найбільше дав нам Лисенко своєю музикою до «Кобзаря». Хто лиш розуміє цю музику, той чує в ній найкращу інтерпретацію поезії Шевченка, кращу, ніж зустрічаємо у фахових декламаторів. Яка подяка належить за його збірки і обробки народних пісень та за всі романси до слів різних авторів, а зокрема до слів І. Франка і Лесі Українки. А хорові твори, а кантати, а фортепіанна творчість…» [10; 121] – зауважила мисткиня.

Серед репертуарних вокальних збірок О. Бандрівської: «Рекомендований список камерних творів для студентів І–V курсів» (1947 р.), вправи для вдосконалення постановки голосу та розвитку вокальної техніки співака, які, нажаль, не ввійшли до згаданого видання, однак згодом опубліковані її ученицею Т. Дідик [4].

Високопрофесійні поради та багатолітня виконавська практика досвідченої співачки, роблять неоціненними її творчі й методичні напрацювання. На думку О. Бандрівської, важливими для вокаліста, окрім теоретичної ґрунтовної освіти, є наявність відповідних знань із фізіології, психології, педагогіки, а також, професійне володіння фортепіано. Попри те, що вона вважала італійську школу фундаментальною для опанування мистецтва співу, особливий акцент вона робила на національній мовній складовій та розумінні специфіки української вокальної культури. В своїй освітній практиці керувалась не лише професійними, а й національними принципами. До прикладу, популяризуючи українську музику та добираючи репертуар «…вибрала ті твори, які представляють всенародну цінність, якими можемо похвалитись перед іншими народами» [1; 110].

Потрібно відзначити, що О. Бандрівська зуміла створити і втілити в життя власну теорію камерного співу, яка вирізнялася багатовимірністю. В її основу покладено положення про єдність образно-смислового та віртуозно-технічного виконавських складових. В цьому контексті важливими є історичні нариси, в яких окреслений ряд проблемних питань, що торкаються зародження та розвитку камерно-вокальної музики Західної Європи та України, історичних і стильових особливостей романсової музики й характерних особливостей камерного співу [3].

За понад п’ять десятиліть плідної педагогічної діяльності, О. Бандрівська створила власну вокальну методику та виховала покоління талановитих співаків і педагогів, які на фаховому рівні презентували українське вокальне мистецтво на Батьківщині й далеко за її межами. Вони стали гідними продовжувачами справи своєї наставниці.

Першими учнями, викладачки Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка були Мирослав Антонович, Анна Романовська, Михайло Мороз, Петро Бубела, Стефанія Крацило, Олексій Ройко та Любомир Мацюк. За понад 20 років роботи у Львівській державній консерваторії ім. М. Лисенка з класу О. Бандрівської вийшли відомі оперні виконавці, камерні співаки та педагоги, серед яких Л. Дороніна, Н. Чубарова, сестри Марія, Ніна, Даниїла Байко, П. Криницька, Н. Сафронова, Т. Дідик, М. Процев’ят, К. Маслій та багато ін. Вихованці О. Бандрівської з великим успіхом продовжили справу своєї наставниці та зробили вагомий особистий внесок в розвиток національної музичної культури та вокального мистецтва.

Одним із них став М. Антонович (1917–2006 рр.), камерний співак та оперний соліст (баритон), який навчався мистецтва співу у Львівському вищому музичному інституті ім. М. Лисенка та

Віденській музичній академії. Отримана ґрунтовна освіта сприяла глибинному розумінню митцем специфіки професії співака.

У роки Другої світової війни він з успіхом виступав на великих сценах австрійського й польського оперних театрів. М. Антонович був знаним музикологом, багатолітнім науковим працівником Утрехтського університету, фундатором та очільником всесвітньовідомого Візантійського хору (м. Утрехт, Голландія). Відзначимо, що в роботі з колективом, митець активно використовував отримані в процесі навчання вокалу методичні настанови своїх педагогів (О. Бандрівська та Ґ. Ґраруд).

Займаючись постановкою голосу особисто з кожним з учасників хору, М. Антонович, за прикладом О. Бандрівської, надавав виключний пріоритет індивідуальному підходу у навчанні співу, активно працював над вокальними недоліками та багато часу приділяв розвитку техніки співака. «Саме професійна «вокальна» освіта стала запорукою великого успіху *Візантійського хору* в Європі та на сценах американського континенту» [2; 108] – зауважила дослідниця творчості митця У. Граб. Потрібно відзначити, що М. Антонович, навіть живучи за кордоном, завжди залишався патріотом своє землі та української музичної культури, яку невтомно популяризував упродовж цілого життя. Як і його наставниця О. Бандрівська, митець невтомно сповідував національно-патріотичні ідеї, що стали лейтмотивом його багатогранної мистецької діяльності.

Серед менш відомих в Україні вихованців О. Бандрівської, варто згадати тенора Л. Мацюка (1918–1991 рр.). Він, як і М. Антонович, належить до тих митців, змушених шукати кращої долі за кордоном. Народившись на Дрогобиччині, професійну вокальну освіту отримав у Вищому музичному інституті Львова, де опановував мистецтво співу. Згодом вдосконалював свої виконавські здібності в Берліні та Відні. Окрім виступів в Європі (від 1945 р.), митець впродовж 1947–1959 рр. гастролював у Бразилії, та у 1959–1980 рр. – у США. Від 1980 р. осів у Польщі, де і продовжив свою співочу кар'єру.

Будучи на вершині своєї кар'єри, удостоєний звання кращого камерного співака Німеччини. Окрім сольних виступів, він часто співав у дуеті з дружиною – співачкою Ією Мацюк, яка також навчалася в О. Бандрівської. Поряд із численними концертними виступами у різних країнах світу, митець чимало часу приділяв запису грамплатівок, де у його виконанні можна почути оперні арії українських та зарубіжних композиторів, а також романси та українські народні пісні.

Як зазначає О. Ковальова: «… сягнути такого рівня йому допомогла, очевидно, добра школа камерного співу, набута в класі співачки О. Бандрівської, концертно-виконавська діяльність якої припала на 30-і роки XX століття…» [8; 66]. Варто зауважити, що виконавська манера Л. Мацюка вирізнялася особливою м'якістю звуку, чистотою інтонування, чіткою дикцією та майстерним фразуванням. Ці риси є винятково важливими для камерного співу, адже дають можливість виконавцю розкрити власне мелодичне обдарування, глибинне розуміння та відчуття поетичного тексту.

Він також багато уваги надавав популяризації української вокальної музики. Живучи та концертуючи за кордоном, повсякчас наголошував на своєму українському походженні, часто виконував український репертуар. Музичні критики слушно називали Л. Мацюка «…одним із найкращих інтерпретаторів української пісні. Її, наш скарб, він співає без намагання на оперові ефекти, які не завжди до неї пасують. Але співає з усіма даними оперового співака, повним голосом, яким володіє досконало» [8, 69]. Високопрофесійний та талановитий співак став достойним продовжувачем вокальної справи О. Бандрівської, що гідно представляв українське мистецтво у різних країнах світу.

Вихованка О. Бандрівської народна артистка України (сопрано) Т. Дідик (1935 р.) свою виконавську кар'єру розпочала у Львівському українському драматичному театрі ім. М. Заньковецької (сьогодні Національний академічний український драматичний театр ім. М. Заньковецької) (1957–1959 рр.), а згодом стала солісткою Львівського театру опери ім. І. Франка (сьогодні Львівський національний академічний театр опери та балету ім. С. Крушельницької) (1960–1993 рр.). Саме О. Бандрівська, незважаючи на те, що особисто не брала участь в оперних постановках, допомогла талановитій співачці досконало опанувати не лише камерно-вокальний, а й оперний репертуар, підготувала з нею провідні партії з опер «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемовського, «Наталка Полтавка» М. Лисенка, «Назар Стодоля» К. Данькевича, «У неділю рано зілля копала» В. Кирейка.

Тож вміло використовуючи вокальні настанови педагога, Т. Дідик упродовж тривалого часу успішно поєднувала творчо-виконавську діяльність з викладацькою (2004 р. отримала вчене звання доцента Львівської державної музичної академії ім. М. Лисенка).

2020 р. побачила світ книжка, присвячена народним артистам України, багатолітнім солістам Львівської національної опери, знаним педагогам Т. Дідик та О. Врабелю, які були не лише улюбленими для багатьох шанувальників оперного мистецтва артистами, а й подружньою парою. До згаданого видання увійшов творчий доробок та спогади Т. Дідик, а також архівні світлини та документи, що не лише підкреслюють вагомий мистецький здобуток оперної співачки, а й нагадують сучасникам про її непересічного наставника – О. Бандрівську [5].

Ще однією яскравою представницею національного вокального мистецтва є народна артистка України (сопрано), знана викладачка (від 2003 р. доцент Львівської державної музичної академії ім. М. Лисенка) та громадська діячка Марія Процев'ят (1936 р.), що також є вихованкою О. Бандрівської. Мисткиня, як і її знаменита наставниця, досягла чималих висот у камерно-вокальному виконавстві, «…була однією з улюблених її учениць і останньою випускницею, що завжди показувала себе високопрофесійною концертно-камерною співачкою, у виконавстві й педагогічній діяльності була берегинею традицій і настанов свого педагога» [11; 103].

Варто зауважити, що маючи добрі задатки оперної виконавиці та відмінно опанувавши провідні партії з опер М. Лисенка, Дж. Верді, Дж. Пучіні, Ш. Гуно та інших авторів, М. Процев'ят все ж обрала камерну сцену та стала, на думку провідного диригента Ю. Луціва «однією з кращих камерних співачок Галичини» [11, 104]. Її репертуар наповнили численні зразки різностильової та різножанрової камерно-вокальної музики, левову частку якої складали твори українських композиторів М. Лисенка, К. Стеценка, Я. Степового, М. Дремлюги, Б. Лятошинського, В. Косенка, Л. Дичко, Б. Фільц, Д. Січинського, Я. Лопатинського, В. Матюка, О. і Н. Нижанківських, В. Барвінського, С. Людкевича, А. Кос-Анатольського. Колеги та шанувальники знають М. Процев'ят не лише як фахівця найвищого ґатунку, а й як патріота та популяризатора українського музичного мистецтва. За відродження та популяризацію української музики у світі вона нагороджена відзнакою, яку вручають у Великобританії, а саме «Хрест Заслуги ІІ ступеня». Національно-просвітницька складова стала невід'ємною ознакою її творчо-виконавської діяльності.

Такими ж плідними постають її педагогічна та науково-методична практики. «Відмінник народної освіти», «Викладач-методист» М. Процев'ят, у своїй викладацькій діяльності дотримується методичних принципів О. Бандрівської. Досліджуючи національне музичне мистецтво, вона є авторкою низки розвідок про С. Крушельницьку, О. Бандрівську, І. Алчевського, Б. Гмирю, Є. Вахняка, Я. Матюху та ін.

До прикладу, намагаючись підкреслити значущість камерно-вокальної музики М. Лисенка у концертній та педагогічній роботі О. Бандрівської, а також висвітлити її чималу роль у популяризації творчості композитора, вона дійшла висновку, що ці анотації та зауваження як виконавця і педагога є помітним внеском до пісенної творчості Лисенка і залишаються для нас, її послідовників, учнів та співаків майбутніх поколінь цінним вокально-професійним матеріалом [10, 123].

Висновок. Підсумовуючи, потрібно зазначити, що вагомі здобутки О. Бандрівської на мистецькій ниві вокального мистецтва стали визначальними для творчого становлення, а відтак плідної діяльності у вокальній царині її вихованців, серед яких знані майстри сцени та високопрофесійні вокальні педагоги, зокрема М. Антонович, Л. Мацюк, Т. Дідик, М. Процев'ят та ін. Послуговуючись мистецьким та науково-методичним доробком О. Бандрівської, послідовники її вокальної справи основну увагу зосереджували на досконалій вокально-технічній підготовці, наявності якісного репертуару, а також популяризації української національної музичної культури. Продовжуючи її традиції у виконавській та вокально-педагогічній сферах, вони не лише примножили здобутки Львівської вокальної школи, а й зробили значний внесок у розвиток українського мистецтва співу, що є невід'ємною складовою світової музичної культури.

Список використаної літератури

1. Бандрівська О. Науково-методичні праці, статті, рецензії. *Наук. зб. ЛДМА ім. М. Лисенка*: Вип. 6. Редкол.: С. Павлишин, А. Терещенко, Л. Кияновська та ін.; Упорядкув., ред., пер., прим., комент. Р. Мисько-Пасічник; Передм. Л. Кияновської. Львів : Апріорі, 2002. 147 с.

2. Граб У. Мирослав Антонович: Інтелектуальна біографія. Еміграційне музикознавство в українському культуротворенні повоєнних десятиліть: монографія. Львів : Вид-во Укр. католицького ун-ту, 2019. Серія «Історія української музики: дослідження». Вип. 27. 455 с.

3. Дзюба О. Вокально-педагогічна спадщина Одарки Бандрівської [Електронний ресурс]. *Електронний науковий фаховий журнал сучасного педагога «Імідж»*. 2018. № 3(180). С. 45–48. URL: http:// isp.poippo.pl.ua/article/view/130929/129207 (дата звернення: 16.02.2021).

4. Дідик Т. Вправи для постановки голосу і розвитку вокальної техніки (на основі текстів доцента Львівської консерваторії Одарки Бандрівської). Львів : Вид-во «Край», 2004. 59 с.

5. Друком вийшла книга про солістів Львівської опери Тамару Дідик і Олександра Врабеля [Електронний ресурс]. URL: https://opera.lviv.ua/drukom-vyjshla-knyga-pro-solistiv-lvivskoyi-opery-oleksandra-vrabelya-tamaru-didyk/ (дата звернення: 16.02.2021).

6. Жишкович М. Методичні засади вокальної педагогіки у вищих музичних навчальних закладах Львова першої половини XX ст. *Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. «Академічне народно-інструментальне мистецтво та вокальні школи Львівщини».* м. Львів, 3 листоп., 2005. Львів, 2005. С. 295–305.

7. Кияновська Л. Передмова до збірки «Одарка Бандрівська. Науково-методичні праці, статті, рецензії» / Редкол.: С. Павлишин, А. Терещенко, Л. Кияновська та ін.; Упоряд., ред., пер., прим., комент. Р. Мисько-Пасічник; Передм. Л. Кияновської. Львів : Апріорі, 2002. С. 2–4.

8. Ковальова О. Творча постать співака Любомира Мацюка очима українських і зарубіжних критиків. *Наук. зб. Львів. нац. муз. акад. ім. М. В. Лисенка.* Вип. 24. «Вокальне мистецтво: історія і сучасність»: Зб. ст. Серія: Виконавське мистецтво. Кн. ІІ. Львів : «Сполом», 2010. С. 65–71.

9. Михальчишин Я. З музикою крізь життя. Упоряд., вст. стаття Л. В. Мелех-Яросевич. Львів : Каменяр, 1992. 223 с.

10. Процев'ят М. Значення творчості М. Лисенка для концертної і педагогічної діяльності Одарки Бандрівської. *Наук. зб. Львів. нац. муз. акад. ім. М. В. Лисенка.* 2013. Вип. 27. С. 120–125.

11. Самотос М. Діяльність концертно-камерної співачки Марії Процев'ят у контексті західноукраїнської культури ІІ пол. XX ст. (до 75-річчя з дня народження). *Вісник Львів. ун-ту. Серія : Мистецтвознавство*. Вип. 11. 2012. С. 102–110.

12. Сторінки історії Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка. Львів : Сполом, 2009. 352 с.

References

1. Bandrivska O. Naukovo-metodychni praci, statti, recenziyi. *Naukovi zbirky LDMA im. M. Lysenka* : Vyp. 6. Redkol.: S. Pavlyshyn, A. Tereshhenko, L. Kyyanovska ta in.; Uporyadkuv., red., per., prym., koment. R. Mysko-Pasichnyk; Peredm. L. Kyyanovskoyi. Lviv : Apriori, 2002. 147 s.

2. Grab U. Myroslav Antonovych: Intelektualna biografiya. Emigracijne muzykoznavstvo v ukrayinskomu kulturo tvorenni povoyennyx desyatylit: monografiya. Lviv : Vydavnycztvo Ukrayinskogo katolyczkogo universytetu, 2019. Seriya «Istoriya ukrayinskoyi muzyky: doslidzhennya». Vyp. 27. 455 s.

3. Dzyuba O. Vokalno-pedagogichna spadshhyna Odarky Bandrivskoyi [Elektronnyj resurs]. Elektronnyj naukovyj faxovyj zhurnal suchasnogo pedagoga «Imidzh». 2018. № 3(180). S. 45–48. URL: http:// isp.poippo.pl.ua/article/view/130929/129207 (data zvernennya: 16.02.2021).

4. Didyk T. Vpravy dlya postanovky golosu i rozvytku vokalnoyi texniky (na osnovi tekstiv docenta Lvivskoyi konservatoriyi Odarky Bandrivskoyi). Lviv : Vyd-vo «Kraj», 2004. 59 s.

5. Drukom vyjshla knyga pro solistiv Lvivskoyi opery Tamaru Didyk i Oleksandra Vrabelya [Elektronnyj resurs]. URL: https://opera.lviv.ua/drukom-vyjshla-knyga-pro-solistiv-lvivskoyi-opery-oleksandra-vrabelya-tamaru-didyk/ (data zvernennya: 16.02.2021).

6. Zhyshkovych M. Metodychni zasady vokalnoyi pedagogiky u vyshhyx muzychnyx navchalnyx zakladax Lvova pershoyi polovyny XX st. *Materialy Vseukrayinskoyi naukovo-praktychnoyi konferenciyi «Akademichne narodno-instrumentalne mystecztvo ta vokalni shkoly Lvivshhyny».* Lviv, 3 lystopada, 2005. S. 295–305.

7. Kyyanovska L. Peredmova do zbirky «Odarka Bandrivska. Naukovo-metodychni praci, statti, recenziyi» / Redkol.: S. Pavlyshyn, A. Tereshhenko, L. Kyyanovska ta in.; Uporyadkuv., red., per., prym., koment. R. Mysko-Pasichnyk; Peredm. L. Kyyanovskoyi. Lviv : Apriori, 2002. S. 2–4.

8. Kovalova O. Tvorcha postat spivaka Lyubomyra Macyuka ochyma ukrayinskyx i zarubizhnyx krytykiv. *Naukovi zbirky Lvivskoyi nacionalnoyi muzychnoyi akademiyi im. M. V. Lysenka*. Vyp. 24. «Vokalne mystecztvo: istoriya i suchasnist»: Zb. statej. Seriya: Vykonavske mystecztvo. Kn. II. Lviv : «Spolom», 2010. S. 65–71.

9. Myxalchyshyn Ya. Z muzykoyu kriz zhyttya. Upor., vst. stattya L. V. Melex-Yarosevych. Lviv : Kamenyar, 1992. 223 s.

10. Procevyat M. Znachennya tvorchosti M. Lysenka dlya koncertnoyi i pedagogichnoyi diyalnosti Odarky Bandrivskoyi. *Naukova zbirka Lvivskoyi nacionalnoyi muzychnoyi akademiyi im. M. V. Lysenka*. 2013. Vyp. 27. S. 120–125.

11. Samotos M. Diyalnist koncertno-kamernoyi spivachky Mariyi Procevyat u konteksti zaxidnoukrayinskoyi kultury II pol. XX st. (do 75-richchya z dnya narodzhennya). *Visnyk Lvivskogo universytetu. Seriya : Mystecztvoznavstvo.* Vyp. 11. 2012. S. 102–110.

12. Storinky istoriyi Lvivskoyi nacionalnoyi muzychnoyi akademiyi im. M. V. Lysenka. Lviv : Spolom, 2009. 352 s.

ODARKA BANDRIVSKA'S ARTISTIC HERITAGE IN CREATIVE-PERFORMING PRACTICE

Bobechko Oksana – PhD Art Critic, Associate Professor,
Ivan Franko State Pedagogic University in Drohobych

The article deals with the artistic work of Odarka Bandrivska, a prominent representative of the Lviv vocal school, in the context of their influence on creative-performing activity of her students. The emphasis is also madeon the artist's works regarding the practical advice of the experienced singer, the highlighting problematic issues of performance and interpretation of some vocal compositions as well as a special attitude of Odarka Bandrivska to the music of Ukrainian composers. The

article fragmentarily highlights the creative-performing activity of her class's leading students M. Antonovych, L. Matsiuk, T. Didyk and M. Protseviat who continued the vocal work of their advisor. They became famous chamber and opera singers as well as highly professional vocal teachers, which educated a lot of professional todays singers.

Key words: Odarka Bandrivska, artist, singer, artistic activity, scientific and artistic heritage, vocal art.

UDC 78.071.2(477)

ODARKA BANDRIVSKA'S ARTISTIC HERITAGE IN CREATIVE-PERFORMING PRACTICE

Bobechko Oksana – PhD Art Critic, Associate Professor,
Ivan Franko State Pedagogic University in Drohobych

The aim. The aim of the article is to highlight the impact of Odarka Bandrivska's artistic works on creative-performing activities of her class's leading students who became famous chamber and opera singers as well as highly professional vocal teachers.

Research methodology. Research methodology comprises applying methods of analysis, synthesis, comparison and generalization. A mentioned methodological approach allows to analyze different sources in order to regard the impact of Odarka Bandrivska's artistic works on creative-performing activities of her class's leading students who became famous chamber and opera singers as well as highly professional vocal teachers.

Results. Odarka Bandrivska's significant achievements in the field of vocal art have become influential in the professional development and fruitful activities of her students in their artistic realm. Among them there are prominent masters and highly professional vocal teachers, namely, M. Antonovych, L. Matsiuk, T. Didyk and M. Protseviat and others. Using Odarka Bandrivska's artistic works, her followers focused the main attention on perfect vocal and technical training, range of quality repertoire and fostering Ukrainian national music culture. Continuing the artist's traditions in the performing and vocal-pedagogical spheres, they not only multiplied the achievements of the Lviv vocal school but made a great contribution to the development of Ukrainian singing art that is an integral part of world music culture.

Novelty. The author offers her own concept of consideration of Odarka Bandrivska's artistic works that includes studying their impacton the professional development of the artist's students. Nowadays it is very topical issue that needs to be highlighted in the context of developing national vocal culture of the XX century.

The practical significance. Due to the detailed study of the impact of Odarka Bandrivska's artistic works on the professional development, creative-performing activities of her students (among them there are prominent masters and highly professional vocal teachers), we can better understand their significant contribution to the development of national vocal art. Fruitful work of the followers of the outstanding artist in their artistic realm reveals insufficiently studied pages in the history of Ukrainian culture and serves as a bright example for the contemporaries.

Key words: Odarka Bandrivska, artist, singer, artistic activity, scientific and artistic heritage, vocal art.

Надійшла до редакції 28.06.2021 р.

УДК 316.334.56:316.344.7]7.03+821.161.2(477.8) «1970/1980»

МОДИФІКАЦІЯ ТЕМИ МІСТА У ВІЗУАЛЬНОМУ МИСТЕЦТВІ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XX СТОЛІТТЯ

Бабій Надія Петрівна – кандидат мистецтвознавства, доцент, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника», м. Івано-Франківськ
http://orcid.org/0000-0002-9572-791X
https://doi.org/10.35619/ucpmk.v38i.466
nbabij26@gmail.com

Оголошена тема передбачає дослідження стосунків «місто-людина» як актуальної естетичної рефлексії у візуальному мистецтві Західної України другої половини XX століття. Проаналізовані джерела, обрані за принципом декларації у них тематики міста як «метафори свідомості», відповідно мистецька інтерпретація міського простору розглядається як інтерпретація художнього тексту, що відображає появу нових змістів та значень, залежних від реципієнта. У роботах художників 1950-х років відзначені метафори міста-ілюзії, марення, островів, урбаністичної утопії, породженої естетикою авангардизму. Творчі рефлексії 1960-х рр.. фокусуються на темах мовчазного опору, русифікації та люмпенізації; 1980-х – самотності митця, гетеротопії. Зазначено, що візуальні твори тяжіють до інтермедіальності як літературного принципу концепції.

Ключові слова: західноукраїнське місто, текст, візуальне мистецтво другої половини XX століття, маргінали.

Постановка проблеми. Урбаністична естетика, як новий вектор української культурної свідомості постала у першій третині XX ст.. Визначаючи місто як «метафору свідомості», визначаємо його мистецьку рефлексію як образ, що формується відповідно до способу мислення та діяльності людини.

Саме така сутність західноукраїнського міста, а не місто як топос, пейзаж, чи тема, запропонована нами для визначення його місця у актуальному мистецтві Західної України другої пол. XX ст.

© Бабій Н. П., 2021